

Ontwikkeling broedpopulaties van de Grauwe Gans in Groningen

Berend Voslamber

In 2006 verscheen een artikel in *De Grauwe Gors* waarin de ontwikkeling van de broedpopulatie van de Grauwe Gans in Groningen tot en met 2005 werd beschreven (Luijten 2006). In dit artikel wordt een update gegeven van de ontwikkelingen in de broedseizoenen daarna.

Korte geschiedenis van de Grauwe Gans in Groningen

Ten opzichte van veel andere provincies staat de populatie in Groningen vermoedelijk nog maar aan het begin van de groeicurve. Tot het jaar 2000 was het aantal broedende vogels tot een tiental paren beperkt (Voslamber 2002). Het eerste broedgeval vond echter al plaats in 1977 bij de Dollard. Dit bleef lange tijd een eenmalige gebeurtenis (Boekema et al. 1983). Pas sinds de jaren negentig heeft de soort zich als broedvogel blijvend gevestigd in natuurgebieden in Midden-Groningen (Luijten 2006). Het eerste zekere broedgeval vond hier plaats in 1992 bij het Schildmeer. De aantallen zijn sindsdien toegenomen en in 2005 werden er veertien territoria vastgesteld (Luijten 2006). In het natuurgebied Hoeksmeer, ten noordwesten van het Eemskanaal, werd in 2000 voor het eerst met zekerheid gebroed. Bij het Startenhuistermaar, nabij Kantens, waren vanaf 2000-2004 elk jaar enkele broedparen aanwezig (Staatsbosbeheer 2004). Naast het Schildmeer is de Lauwersmeer een van de belangrijkste broedlocaties voor Grauwe Ganzen in Groningen. De soort is hier tussen 1999 en 2004 toegenomen van 3 tot 53 paar (Kleefstra &

De Boer 2005). In 2005 werd het totale aantal broedparen in de provincie buiten de Lauwersmeer op 15-25 paar geschat. De meeste broedende Grauwe Ganzen broedden in rietvelden met een waterdiepte van minimaal 60 centimeter (Luijten 2006). Hoe is het na 2005 verdergegaan met de broedvogelaantallen van de soort binnen de provinciegrenzen?

Recente ontwikkelingen

Omgeving Schildmeer

De populatie rond het Schildmeer is sinds 2005 doorgegroeid. In 2005 ging het nog om veertien paar, een jaar later werden achttien paren aangetroffen. Inmiddels (2011) gaat het om circa 90 paar (tabel 1). Dat betekent dat er een flinke groei is opgetreden. In het begin hadden alle paren nog een nest, recent is dat echter bij lange na niet meer het geval. Er zijn aanwijzingen dat van de 90 paar slechts maximaal 45 een nest hebben gebouwd.

Lauwersmeer

In de Lauwersmeer is het aantal broedparen van de Grauwe Gans sinds 2005 exponentieel gegroeid. Het gebied wordt jaarlijks geïnventariseerd door SOVON in opdracht van Staatsbosbeheer. De groei van de populatie vindt voornamelijk plaats in het Friese deel van het gebied. Aan de Groninger zijde schommelen de aantallen recent rond de 100 broedparen, in het hele gebied gaat het nu om ruim 500 paar (Kleefstra & De Boer 2010).

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Schildmeer	18	25	45	46		90
omgeving Glimmen	0	0	2	1	1	
Westerbroekstermadepolder	11	14	8	6	15	15
Kropswolderbuitenpolder	4	8	12	15	20	20
Leinwijk, Zuidlaardermeer		1	8	10		15
De Groeve, Zuidlaren				1		
Oostpolder, Zuidlaardermeer		1	1	1	8	15
Hondshalstermeer		4		7		
De Rijpema			1			
Ae's Woudbloem				10		
Hoeksmeer					1	
Hesselinkslaan, Westerbroek	1	0	0	1	1	
Hamdijk, Nieuweschans	1					1
De Gaast, Blijham				2		
Heveskes				9		3
Dollard, Nieuwe Statenzijl	5		3	0		
Dollard, Polder Breebaart					0	1
Nieuweschans			2			
Lettelberterpetten	0	5	14	19	8	
Lettelberterbergboezem		5	5	5	5	15
Bolmeer					0	2
Rottumerplaat	1	3	9	17		
Rottumeroog	2	2	2	3		
Lauwersmeer, Groninger deel	4	13	21	41	86	95
totaal in Groningen	47	81	133	194	145	272

Tabel 1. Aantallen broedparen Grauwe Ganzen per gebied, 2006-2011.

Rest van de provincie

Buiten de twee bovengenoemde plekken is er sprake van een zeer geleidelijke uitbreiding van het aantal broedparen in de provincie.

We volstaan hier met een korte impressie van de ontwikkelingen (zie tabel 1).

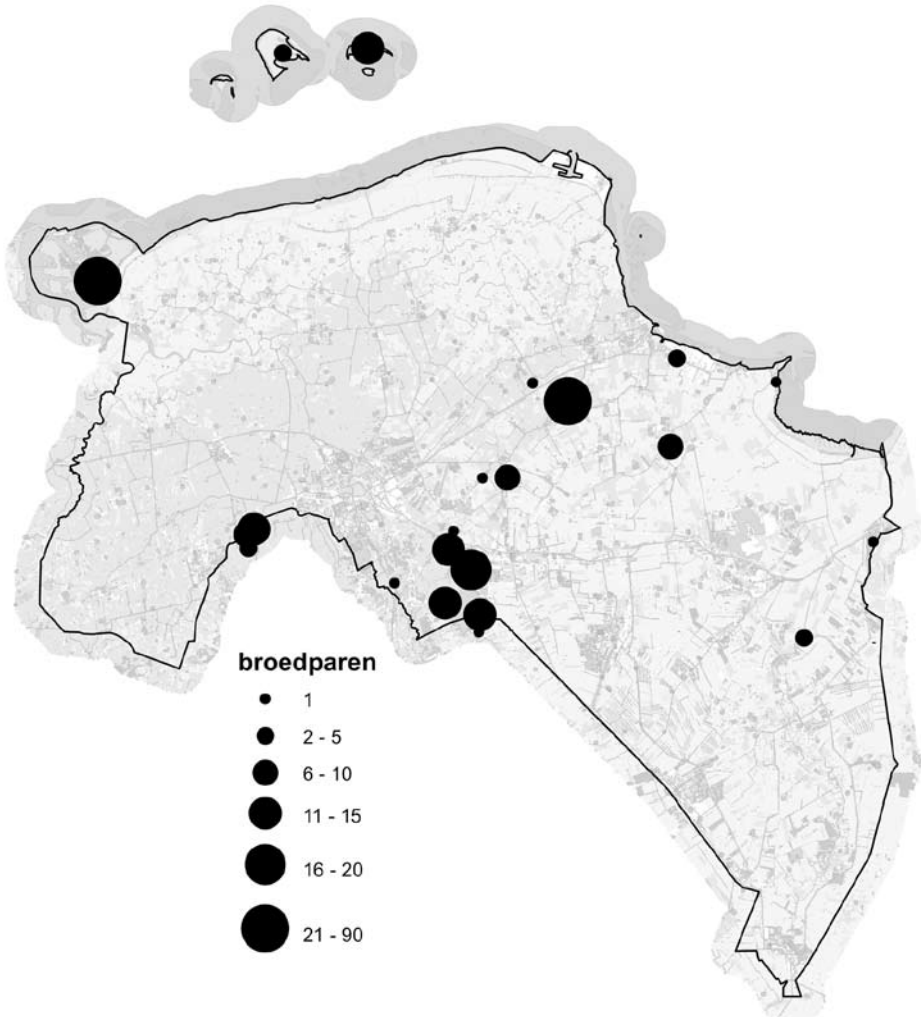
Bij het Hoeksmeer werd in 2000 een broedgeval geconstateerd, daarna werden geen gevallen meer gemeld tot een enkel paar in 2010. Blijkbaar voldoet dit gebied niet aan de eisen die de vogels op dit moment aan een broedgebied stellen. Hetzelfde lijkt voor de Startenhuistermaar bij Kantens te gelden. Daar werden tot 2005 regelmatig enkele broedgevallen gemeld, maar recent lijkt de soort daar, zoals blijkt uit het ontbreken van meldingen, niet meer te broeden. Enkele vogels broeden sinds 2005 in

Hesselinkslaan bij Westerbroek. In 2005-

2010 betrof het respectievelijk twee, een, nul, nul, een en een paar.

Ook het nieuwe natuurontwikkelingsgebied de Ae's tussen Woudbloem en Schaaphok herbergt vanaf 2005 enkele broedparen. In dit gebied zijn veel mogelijkheden om te broeden, de mogelijkheden om kuikens op te laten groeien zijn echter zeer beperkt. De verwachting is dan ook dat de aantallen bij het huidige beheer van het gebied gering van omvang zullen blijven. Hoe dat zal zijn in de nieuwe natuurgebieden die vanaf 2011 rondom de Ae's worden aangelegd, is vooralsnog onduidelijk.

In het gebied Rijpema ten westen van de Ae's werd in 2008 één broedgeval gemeld na een eerdere melding van vier paar in 2003 (Luijten 2006).

Figuur 1. Verspreiding van de Grauwe Gans als broedvogel in Groningen.

Langs de Drentsche Aa in de omgeving van Glimmen worden in het grensgebied met Drenthe kleine aantallen broedvogels gemeld vanaf 2008. Toen broedden twee paar in de Westerlanden. De jaren erna steeds één paar. In het gebied De Wolddeelen bij Haren verblijven vanaf 2011 enkele vogels die nog niet tot broeden zijn gekomen. Een gebied waar in potentie grotere aantallen Grauwe Ganzen verwacht zouden kunnen worden, is het Hondshalstermeer. Hier worden echter slechts geringe aantallen gemeld vanaf 2007. Toen was er een melding van vier paren, daarna zijn er geen meldingen van broedgevallen bekend. Dat

er inmiddels meer vogels zouden moeten broeden, blijkt uit de waarneming van minimaal zeven paar met jongen in 2009. Na het broedgeval in 1977 bij de Dollard, bleef dat gebied lange tijd zonder broedparen. Wel werden er nu en dan broedverdachte vogels gezien, maar dit bleken toch steeds vogels te zijn die uiteindelijk uit het gebied vertrokken. Sinds 2006 wordt er weer melding gemaakt van broedparen op de kwelders bij Nieuwe Statenzijl. In dat jaar worden vijf paren gemeld en in 2008 drie paren. In andere jaren werd niet geteld of bleef de teller op nul staan (2005, 2007 en 2009). Nieuwe kernen binnen de verspreiding van

de soort in de provincie lijken te ontstaan in het Leekstermeergebied en het Zuidlaardermeergebied. In het eerste gebied werden uit de Lettelberterpetten tussen 2007 en 2010 respectievelijk vijf, veertien, negentien en acht en uit de Lettelberterbergboezem tussen 2007 en 2011 vijf, vijf, vijf, vijf en vijftien broedparen gemeld.

In de omgeving van het Zuidlaardermeer is recent sprake van een snelle uitbreiding. In het gehele gebied broedden in 2011 circa 95 paar. De eerste paren broedden in de Westerbroekstermadepolder in 2004. Daarna namen de aantallen gestaag toe en nu worden ook uit de Kropswolderbuitenpolder, Leinwijk en De Groeve meerdere broedparen gemeld.

Buiten de hier genoemde plekken zijn er recent ook van een aantal andere plekken onregelmatig meldingen van kleine aantallen broedparen (zie figuur 1). In hoeverre het hier gaat om permanente vestigingen, zal in de komende jaren moeten blijken.

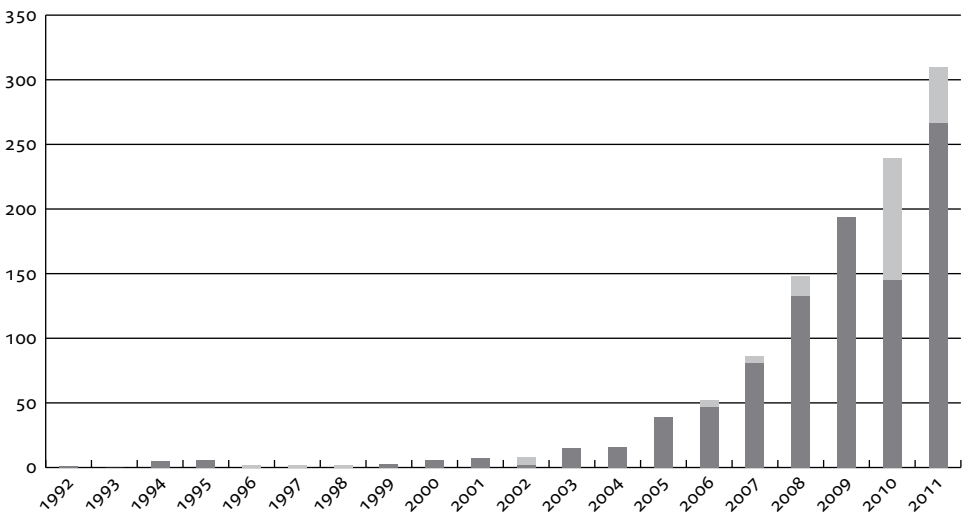
Discussie

Na de rapportage in 2006 (Luijten 2006) is het aantal broedgevallen van de Grauwe Gans in Groningen verder toegenomen. Het

gaat nog steeds om relatief geringe aantallen, met een totaal dat nu rond 300 paar ligt (figuur 2). Dit lijkt veel, maar in een gebied als De Deelen in Friesland met een oppervlakte van circa 500 hectare broeden alleen al ruim 1000 paar!

Sinds 2005 is het aantal broedplaatsen in Groningen met de toename van de aantallen broedvogels ook gegroeid. In gebieden als het Leekstermeer en het Zuidlaardermeer zat toen nog geen of slechts een enkel paar. Inmiddels herbergen deze gebieden enkele tientallen broedparen. Van een aantal plekken is duidelijk dat er naar alle waarschijnlijkheid nauwelijks verdere toename zal plaatsvinden, maar van beide genoemde meren en de omgeving van de Drentsche Aa is het maar de vraag waar de groei zal eindigen.

Rond Tetjehorn lijkt recent een stabilisatie te zijn in het aantal succesvolle broedparen. De groep die zich rond deze paren ophoudt, is in de afgelopen jaren echter verder gegroeid. Dat er duidelijk een stabilisatie in de groei aan het optreden is, blijkt ook uit het jongenpercentage in de groepen in het gebied in september. Het aandeel jongen in de najaarspopulatie is van 27% en 28% in 2008 en 2009 gedaald tot 10% in 2010

Figuur 2. Aantalsontwikkeling van het aantal broedparen Grauwe Gans in Groningen. Voor gebieden waar in een bepaald jaar aantallen ontbreken, is een schatting gemaakt (in lichtgrijs).

en 17% in 2011. Aangezien de sterfte in een grauwe-ganzenpopulatie gemiddeld zo'n 20% per jaar is, mag duidelijk zijn dat er met een aanwas van onder de 20% nauwelijks nog sprake kan zijn van groei.

Dankwoord

Grote dank gaat uit naar de tellers die hun data doorgeven via het BMP-project van SOVON. Ook grote dank aan Leon Luijten die de gegevens van Midden-Groningen door gaf. Tevens grote dank aan René Oosterhuis en Alwin Hut van Het Groninger Landschap voor het doorgeven van de aantallen in hun gebieden. En 'last but not least' dank aan de provincie Groningen voor het financieren van een deel van het ganzenonderzoek in de provincie.

Literatuur

Boekema, E.J., P. Glas & J.B. Hulscher 1983. *De vogels van de provincie Groningen.* Wolters-Noordhoff/Bouma's Boekhuis Groningen.

Kleefstra, R. & P. de Boer 2005. *Broedvogels in het Lauwersmeer in 2005.* SOVON-inventarisatierapport 2005/38. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Kleefstra, R. & P. de Boer 2010. *Broedvogelmonitoring in het Lauwersmeer in 2010.* SOVON-inventarisatierapport 2010. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Luijten, L. 2006. *Grauwe Gans Anser anser als broedvogel in Midden-Groningen.* De Grauwe Gors 34: 16-26.

Staatsbosbeheer 2004. *Broedvogelkartering 2003; objectdelen Ekenstein, Startenhuis-termaar, Wispelheem.* Staatsbosbeheer.

Voslamber, B. 2002. *Grauwe Gans Anser anser.* pp 98-99 in: SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000.* Nederlandse Fauna 5. Leiden.

Blue Elephant

vogel- & natuurreizen

T 0599 - 565124
F 0599 - 564544
M 06 - 54261272
E tvb@blue-elephant.nl

www.blue-elephant.nl

Bijzondere
bestemmingen

Individueel
of in kleine groepen

Lezingen

Yunnan
Oessoerieland
Taiwan
Tanzania
Panama
Gambia
Sri Lanka
India
Oeganda

Schotland
Oekraïne
Bulgarije
Roemenië
Algarve
Griekenland
Extremadura
Suriname